

אותו גם ביתו שרויים בשכונת היהודים ברובע רחוב זולקייב וסביביה, הוא הרחוב במגרש הקרוי קוילענפלאץ, כלומר: רחוב מגרש הפחמים, שמאחורי בנין בית-הקהילה של הנאורים, הקרוי טמפל וביתו של ר' חיים כמותו כאחרים, ואף אותו טמפל בכללם, נשרפו בידי החיילים הפולנים שהרגו ביהודים ושרפו את בתיהם ביום הפוגרום הנודע, שהוא מרכז קינותיו של אורי צבי רוב ימיו.

ד.

ופה אתנו המקום להעיר עד מה חלום ר' חיים ואביו על גלינא לא היה בדוי, שכן בה בגלינא דוקא ענין הרב היה חד וחרף בעיקרו. שכן רבה של גלינא היה מי שסופו הניחה והלך לקהילות נחשבות נודעות ממנה. הכוונה היא לר' מאיר שפירא, שהיה קודם רב נודע בבוקבינה, אבל חותנו ומעשירי גליציה ונדיביה טרח להעמיד את חתנו רב בגלינא, הילכך בנה בית כנסת כתנאי שרב היה חתנו ותיקבע שם ישיבה שתהא מפורסמת ברבים. והיא אמנם היתה כן ונודעה כן, על פני הגלילות הסמוכים והרחוקים. והלא ידענו כן ידענו כי הוא, ר' מאיר שפירא נקרא לקהילות אחרות, ובנה בהן ישיבות גדולות ומפוארות יותר כמו בסאנוק ובפיוטריקוב, ואף היה מנהיגם של החרדים ואיגודם, והם ששלחו אותו כשולחם לבית המחוקקים (סיים) בפולין. אך ראש גדולתו שחזר להקים את ישיבת חכמי לובלין, ונודע בגדולתו זו בכל העולם כולו.

ה.

אולם כדרך אגב נחזור לצדיק מביליקאמין, ששם משפחתו היה ווידרמן, ולנכדו אורי צבי. נתגלגל לו סבו לשם לאנדמאן, כלומר איש שדה, איכר, איש פשוט שנחשב נאה ומיוחד לחסיד, מה גם רבם של חסידים. ואסביר זאת לפי שהסברנו מי ששאלתיו על כך, הלא הוא עורך "טאגבלאט" הוא משה פרוסטיג, שהוא הוציא את אורי צבי בסופריו. כמובן, שאלתי היתה בשל אורי צבי והסביר לי משה פרוסטיג, שהייתי מנעורי במשתתפי עתונו גם אני, לאמור: ודע כי החסידים בחרו לעצמם, ואף לרביהם, כינויים של פשטות ופשיטות. כי הנה לפי מקורות משפחתי ידעתי כי שמי אינו פרוסטיג, דהיינו איש קרה וקרח, אלא פרוסאק, כלומר: איש פשוט, הדיוט, והוא הדין בשאר שמות כאלה. ולימים ניתן לי חיזוק בידי אשר ברש, שסיפר לי בענין כיתות החסידים בעיירתו לופאטין, שאמר: כמין שם מפורסם בעירתי היה שם המשפחה ווילדער, כלומר פרא או פרוע, וכדי כך שאם עמדת בפתח בית התפילה וקראת שם ווילדער, מיד כיוונו כלפיך את פניהם רוב המתפללים. ויכולתי לאשר זאת במה שבר-עירו הקרוי ווילדר, היה חברי בבית הספר בעירנו, ושבו שבו היה מביא מעיירתו סלי מזונותיו, והוא הוא שקרא את עצמו לימים פראי, והוא היה שלוח הכנסת בירושלים. וכדומה לו היה המכונה בשמו ווילדר גם הוא, אלא שמריבתו מריבה אחרת היתה, לא למען "השומר הצעיר" נלחם אלא למען "גורדוניה" נלחם, וכיכול סוג חסידות חדישה נתערב בשכמותו. ובאחרונה נשוב כמין שיבה אחרונה לגלינא כדי להזכיר שני טיפוסים בולטים בה ומתוכה — רבה ר' מאיר שפירא, וסופרה מרדכי בן יחזקאל (האלפרן) וזימננו בשוקה של

שכיוון לכהן כרב בגלינא, ומציין כי נשא לאשה את יוכבד שהיתה בת חתנו של ר' מאיר מפרמישלאן. נמצא שגם אביו וגם אביו של אצ"ג מוצאם היה מיאסי, אבל נישאו לגליציה ומגמתם רביות ורבנות בגלינא, שלא היתה להם אלא ישיבת ארעי, וסופם נתחלפה בלבוב כהיות המעבר לביליקאמין לר' חיים, שנעשה בה אדמור וקיוה להורישי את רביותו לבנו אורי צבי, שמעברו של אביו ללבוב חל בהיות אצ"ג אך כבן שתיים.

ג.

וזאת להדגיש, כי הישיבה בביליקאמין היתה בשל סבו של אורי צבי, הרבי נחום ווידרמן, שסיפרנו את פליאותיו ויסוריו, ולכאורה שאלה נכבדה היא, מה ענין גלינא לכאן. הכוונה היא כמובן לעיירה הקרויה יידיש גלינע, ובלשון הרשמית גליניאנע, והיא קרויה כן על שום חומרה והוא חמר וכהרמז לה כינוי עצם העיר לבוב שהיתה קרויה להם לגרמנים, שהיו ראשי בונייה על פי חוק מאגדבורג, והם שכינו אותה את הכינוי לעהמבורג, כביכול כינויה לא לפי מיסדה הוא הנסיך: לעו (אריה) אלא לפי ההוראה מצודת החמר.

אבל ענין עיירת גלינע, שהיתה מפורסמת בימי השבתאים בהיות השדות שבין העיירה הסמוכה: בוסק (ביסק) ובין גלינע רכוש הפראנקיסטים, שביקשו לכבוש שם את שליטתם, הרי בימי דורנו לא היתה כגלינא לציונות המובהקת, שכן בדור סמוך לא נמצאה עיירה כמותה, שנקרא בה רחוב בשם אוליצה תיאודורה הרצלה, כלומר רחוב תיאודור הרצל, הוא הרחוב שהולך אל מחוצה לעיירה ההיא, שבה היה גם בית הספר שנודע ביחוד בזכותו של המורה שבה מאיר בלבן, שעמדה לו זכותו כחוקר יהדות פולין.

פה היתה תחילת לימודיו, ואין צריך לומר כי אף שאר מורי בית הספר בגלינא, שהיה קרוי על שם הברון הירש, נמשכו בעקבותיו, וכראשון להם היה מי שהיה קודם בעלפער (ריש דוכן), משכיל בברודי והוא כאבי משכילי העיירה ההיא שסופם ציוניה, ומי שקרא את ספרו של ר' אשר כורך על תולדות העיירה ההיא יודע כמה וכמה. הוא, ר' אשר כורך, ששמו היה בוכבינדר, בא כמותו כשאר בברודי ר' קהת בוכבינדר מעבר לגבול, מוולין ושםם בעיקרו היה קוקש או קאקיש, והוא שם אשה: קוקע או קוקה וכן היה שם נושא המכתבים הרשמיים בעירנו, ודומה כי ידוע ביותר היה שם קוקיש, גם הוא בן עירנו שסופו היה מזכירו של הרצל. ונמצאו גם שביקשו להעמידו יורשו בהסתדרות הציונית, ובתו ואף נכדתו הרבו לספר בו ועליו. אבל נשוב למה שמספר ר' אשר כורך על עיירתו גלינא, כי בה קמה וטופחה הוצאת ספרים עברית ויידיש והדואגים לה, לא בלבד אותו כורך, שפירסם את הספרים ברבים, אלא ביחוד הדואגים לתוכן הספרים ועניניהם, וראש הדואגים היה י.ח. ברנר, שהוציא בה ספריו, ביחוד מחזות והם תירגומי יידיש משל הרצל ומשל נורדוי. וכן יציין הספר הקטן: מי הוא ביאליק, וזו חוברת הסברה ראשונה לעם. אין בידי להכריע אי מתי נפלה בו בר' חיים גרינברג ההחלטה להניח את ביליקאמין, כשם שאין בידי להכריע מתי בברור חלו ימי ישיבתו ושל אביו בגלינע, אבל גם משהניח אותה עיירה וקבע ישיבתו בלבוב במושבו שלו ושל רביותו, לא הניח זכר שייכותו לגלינע. ויושבי לבוב ידעו גם

את אצבעו כלפי זקן ממנו ואמר: וזקן זה אפשר שזכותו לגבי גדולה יותר, שכן הוא המורה שלימדני ללמוד וכוונתו היתה לאיש סב, ששנת השמונים היתה כבר הרבה מאחוריו, והוא ר' יוסף אומאנסקי, חוקר התלמוד וחכמו, שהניח את עירו ועבר לגליציה להיות בה מורה לצעיריה, והיה גם בחינת מורה המורים בגלינא, והטוב שבתלמידיו היה בן יחזקאל. ועוד ידובר בכזה ובכאלו, סלה.

גלינא בערבו של יום בריחתנו מעירנו השרופה והכבושה. וכבר ניסיתי ללמד על פגישתי עם שני האישים האלה ואוסיף עתה כי כשזכה בן יחזקאל בעל ששת הכרכים "סיפורי מעשיות", כמותו כמודכי (מארטין) בובר בפרס ביאליק, סיפר בגדולת אביו זקנו ר' שלמה בובר, ששלח אותו, את בן יחזקאל, על חשבונו לאוניברסיטה בציריך שיעשה בה את לימודו הנצרך, ובספרו זאת הרים בן יחזקאל

ביקשו לקצץ בשכר סופרים בתמורה לחומר יותר זול.
ס.ג. לץ